

Улууска — бу күнүргэ

ЧУРАПЧЫ НЭҢИЛИЭГИН БАҢЫЛЫГА ДУОҢУНАҢЫГАР КИИРДЭ



Муус устар 11 күнүгэр „Айылгы“ култуура киинигэр Чурапчы нэһилиэтин баһылыга Владимир Дмитриевич Сивцев дуоһунаһыгар киирэр инаугурацията буолла. Бу тэрээһингэ Чурапчы улуунун, нэһилиэтин дьаһалталаарыттан, улуус дьокутааттарын Сэбиэттэтин, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабыыталыстыбатыттан, нэһиликтэр, тэрилтэлэр, уопастыбаннай тэриллилэр бэрэстэбиитэллэрэ, о. д. а. кыттыыны ыллылар.

Кулун тутар 17 күнүгэр ытыллыбыт быыбарга Чурапчы нэһилиэтин баһылыгын дуоһунаһыгар турбут 3 хандьыдааттан Владимир Дмитриевич быыбардааччылар баһылар үгүс куопастарын ылбыта.

Сценаҕа Чурапчы нэһилиэтин баһылыга Владимир Сивцев уонна Чурапчы нэһилиэтин дьокутааттарын Сэбиэттэтин бэрэстэбиитэлэ Евгений Попов ынырыллан табыстылар. Бастагынан, Чурапчытаагы территориянай быыбардыыр хамыһыһа бэрэстэбиитэлэ Егор Давыдов эбэрдэ тылы эттэ, территориянай быыбардыыр хамыһыһа кулун тутар 18 күнүнээҕи 17 №-дээх быһаарыһыгар

споруан, Чурапчы нэһилиэтин баһылыгынан быыбардаммытын туһунан дастабырыанньаны туттарда.

Баһылык мэнньиэһин улуус дьокутааттарын Сэбиэттэтин бэрэстэбиитэлэтин, солхуос дириэктэринэн, парткомунан, отделение уурааһааччынан, тэрилтэлэргэ салайааччынан үлэлээбит Григорий Смирников кэртэ. Анал тырыһынаттан Владимир Сивцев: „Чурапчы нэһилиэтин дьонун-сэргэтин иннигэр күүһүм-кыаһым тийэринэн үлэлиэм,“ — диэн өрө күүрэн, долгуйан туран андабар тылларын эттэ. Дьонун-сэргэтин иннигэр биэрбит андабарын толорорго бары бииргэ түмсэн, сомоһолоһон үлэлиэхпит диэн эрэнирин биллэрдэ.

Дуоһунаһыгар киирбитинэн эбэрдэлээн, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын салаататын олохтоох бэйэни салайыныыга департаменын салайааччы Афанасий Владимиров, муниципальнай тэриллилэр сэбиэттэриттэн Петр Черемкин тыл эттилэр, Ил Дархан Айсен Николаев, Ил Түмэн спикерэ Петр Гоголев, Федерация Сэбиэттэтин чилиэнэ, биэр дойдулаахпыт Егор Борисов эбэрдэлэрин тиэртилэр.

Чурапчы улуунун баһылыгын эбэһинэһин толорооччу Алексей Ноговицын, дьокутааттар Сэбиэттэтин бэрэстэбиитэлэ Афанасий Захаров, Чурапчы нэһилиэтин дьокутааттарын Сэбиэттэтин бэрэстэбиитэлэ Евгений Попов, Ил Түмэн дьокутаата Семен Никитин, нэһиликтэр салаалараарыттан Егор Сивцев, Дьокуускайга олорор „Чурапчы түмсүү“ аатыттан Василий Гуляев, тэрилтэлэр ааттарыттан Надежда Уарова, уопастыбаннай тэрилтэлэр ааттарыттан Екатерина Иванова эбэрдэлэтилэр. Кинилэр норуот итэҕэһин ылан, 11* тыһ. кэринэ киһилээх Чурапчы нэһилиэтин баһылыгынан талыллыы албэххэ эбэһинэһиirin, инники бары, сайдыы киниттэн улахан тутулуктааһын



бэлиэтэтилэр. Василий Дмитриевич Чурапчы нэһилиэтин сайдыытыгар, чуолаан благоустройствону киллэриигэ, ырааһы-чэбдиги олохтоһонуга албэх үлэни ылпытын, уопуттааһын эттилэр, бу эппиэттээх дуоһунаһа таһаарылаахтык үлэлииргэр эрэниллэрин биллэрдилэр.

Үөрүүлээх дьаһал „Туймаада“ судаарыстыбаннай ырыа ансамблынан уопаттарын толорууларынан добуһуолланна.

Алексей СЛЕПЦОВ.



УРБААННЫЫТТАРГА АНАММЫТ ТӨГҮРҮК ОСТУОЛ

Өрөспүүбүлүкэбитигэр кыра уонна орто урбаан биллэ сайынна. Улахан үп-харчы хамсааһына урбаанньыттартан киирэрэ саарбахтаммат. Кинилэр кимтэн да тутулуктаммакка, бэйэлэрин сөбүлүүр дьарыктарынан күннэтэ үлэлиилэр-хамсыыллар. Ол эрэри, урбаан эйгэтигэр сыллата сокуон уларытан, сана ирдэбиллэр киирэн иһэллэр. Ол туһунан муус устар 11 күнүгэр улуус дьаһалтатын аактабы саалатыгар төгүрүк остуол ыытылынна. Остуолу улуустаагы экономической сайдыы салаатын начаалынньыга Николай Ильич Петров салайда.

Урбаан, эргизэ уонна туризм министириин солбуйааччы Максим Михайлович Прокопьев, улуус баһылыгын экономикага уонна инновацияга солбуйааччы Алексей Гаврильевич Егоров, СӨ урбаан сайдыытын пуондатын испислиһэ Вероника Николаевна Назарова, «СЕКО» ХЭТ дистрибуторскай киин учредителэ Алексей Семенов, нолуогабай сулуоспа кылаабынай иниспиктэрэ Сардаана

Софроновна Догордурова, куттала суох систиэмэтин сайдыыта» ХЭТ информационнай-техническэй өйбүлүн отделын кылаабынай испислиһэ Игорь Мухидинович Тихонов, «Тензор» ХЭТ филиалын салайааччыта Матрена Владимировна Угальева уонна кылаабынай судаарыстыбаннай бэтэринээринэй иниспиктэр Лена Николаевна Архипова бэйэлэрин туһааннаах иһитиннэриилэрин онордулар.

Максим Прокопьев бастаан манньк хабааннаах төгүрүк остуол Чурапчыга буола илигин этэн туран, Николай Петровка махтанна. Кини дойду үрдүнэн 12 национальнай бырайыак баарын, ол иһигэр кыра, орто уонна бөдөн урбааны өйөөһүн биэр бырайыагынан киирэ сылдьарын бэлиэтэтэ. Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн 93 тыһыынча урбаанньыт баар, сыал-сорук 121 тыһыынчага таһаарыыга турар. Чурапчыга бизнес-инкубатор суох, ол эрэри 2024 сылга диэри бары улуустарга баар буолуохтааһын эттэ.

Вероника Назарова урбаанньыттарга аналлаах кирадьиит хайдах

услуубуйага бырыһыан, солук, бэрлэлэрин, поручитель туһунан кэпсэттэ. Онорон таһаарар дьарык приоритеттааһын бэлиэтэтэ. Кирадьиити ыларга докумуон өттүгэр бу пуонда өйөөбүл-тирэх, сүбэ-ама буопарын эттэ.

Алексей Семенов кэпсэтигин биэр бэйэм олус интэриэһиргэстим, мустубут да урбаанньыттар болгомтобо ылбыт буолуохтаахтар. Бу «СЕКО» тэрилтэ Арассыыйа саамай күүстээх производстволарын кытта хантыраагынан үлэлиир. Ол курдук, «Пепси-Кола», «Нестле», «Бабаевский», «Зей», «Конт», «Главпродукт», уо да собуоттартан бородууксуйаларын быһа адалан, өрөспүүбүлүкэ араас муунуктарыгар эргизинэн дьарыктанар урбаанньыттарга тарбаталлар эбит. Холобур, маннаабы урбаанньыттар Аллараа Бэстээхтэн таһаары адалан, 35 % эбэр буоллахтарына, бу тэрилтэни кытта үлэстэхтэринэ, 3-4 төгүл кыра %-ны эбэн атылылаахтарын сөп. Оччобуна, биллэн турар, атылылаааччылар Аллараа Бэстээххэ кууһунан атылылаа барбакка, мантан бэйэбиттэн чэпчэки сыанаага атылылаахтыг тобоостоох буопар. Алексей Семенов: «Биһиги эһиэхэ конкурент буолбатахпыт, уопсай сайдыы туһугар бииргэ үлэлиэхпитин баһарабыт», — диэн түмүктэттэ.

Сардаана Догордурова бу сыл от ыйын 1 күнүттэн киирэр сана сокуон ирдэбилин, нолуокка уларыһылар туһунан сырдатта. Бу туһунан «Сага олох» хаһыат муус устар 2 күнүнээҕи 24-с нүөмэригэр сыалай балаһанан ыстатыйа киэнник сырдатыллан турар.

Биэр сүрүн уларыһыынан урбаанньыттарга барыларыгар касса аппараата кириэхтээбэ буопар. Касса аппараатын арааһын туһунан Матрена Угальева уонна Игорь Тихонов сиили кэпсэтилэр. Урбаанньыт



Максим Прокопьев.

туох өнөнү онорорунан бэйэтигэр сөптөөх аппарааты талар. Аппарааттар сыаналара 5 тыһыынчаттан садалаан, 40 тыһыынчага тийэр. Тэрилтэ испислиһтэрэ от ыйын кэртэһэ олорбокко, билинниттэн касса аппараатын атылылаахха тизэин дииллэр. Того диэтэххэ, былырын сокуонна баһар ити ирдэбил кириэс суоба диэн олорон хаалбыт урбаанньыттар, кэнники атылылаа кэлбиттэригэр чэпчэки сыаналаах аппарааттар барыта бүтэн хаалбыттар. Онон ыарахан сыаналаабы ыларга күһэллбиттэр.

Лена Архипова быһыллыттан сага кирибит «Меркурий» бырагыраама уонна бэтэринээринэй-сопроводительнай докумуоннар тустарынан иһитиннэриини онордо. Манна эт-үүт оноругу онорон таһаарааччылар бу ирдэбили хайаан да тутуһаллара наадалааһын ыйда.

Киэн хабааннаах төгүрүк остуол түмүгүнэн урбаанньыттар туһалаах иһитиннэриилэри иһэн, туһааннаах ыйытыларыгар толору эппиэти ылан тарбастылар.

Елена МАКАРИНСКАЯ.



Улууска — бу күнүргэ

АХТАН — САНААН ЫЛЛЫЛАР



холобурдаатха, таас балыһа бастагы учарата тутулган олоххо кирибит, Бүтүгүтэ-Одьулуун-Холтобо суола ончуллубута. Кураан сирдээх-уоттаах улуус буоларбыт быһыытынан, сирин нүөлсүтүүгэ, быһыттары онорууга үгүс өрүттээх үлэни-хамнаһы ыһпыта, Лена-Туора Күөл уу ситимэ кэлитигэр баһылык быһыытынан үлэтэ үгүс этэ. "Үтүө дынала" хамсааһын бастагы дьонун хардыылары ончуллубуттара.

Урукку уларыйылаах-тэлэрийиллээх уустук кэмнэргэ улууспут чэчири сайдарыгар, өрөспүүбүлүкэҕэ инники күөҥнэ сылдыарыгар дьонун кылаатын киллэрбит, үгүс өрүттээх үлэни-хамнаһы тэрийбит сатабыллаах салайааччыбыт Алексей Шадрин туһунан кинини кытта араас тэрилтэлэргэ, итиэннэ улуус баһылыгынан үлэлээбит кэмнэригэр биригэ үлэлээн-хамсаан ааспыт дьон — Афанасий Кириллин, Мария Герасимова, Василий Чичигинов, Семен Сергеев, Петр Ефимов, Василий Попов, Дмитрий Захаров, Мария



Попова, Варвара Христофорова, Таисия Сивцева, Тимофей Ноев, Ульяна Атласова, Мария Макарова, Дмитрий Ефимов, Лена Кириллина, Иван Окочешников, о.д.а истин тылларынан ахтан- санаан аастылар, Алексей Алексеевич кытта биригэ үлэлээн ааспыт кэмнэригэр төһөн ылбытты сананнылар.

Төрөөбүт улууһа туругура сайдарын туһугар үйэлээби, кэскиллээби үлэлээн-хамсаан ааспыт бири улахан салайааччыбыт сырдык аата дьону сомоҕолоон, истинник бу күн ааттана.

Анна ЗАХАРОВА.

Улуус дьаһалтатын аактабай саалатыгар муус устар 12 күнүгэр улуус уонна Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах гражданина, 1997-2002 сс. Чурапчы улуусун баһылыгынан таһаарылаахтык үлэлээбит, улууспут сайдыытыгар дьонун суолун-иһин хаалларбыт түмүс туттар киһибит Алексей Алексеевич Шадрин төрөөбүтэ 90 сылын бэлитирип дьоро күн буолла. Манна кинини кытта араас сылларга үлэлээн-хамсаан, алтыһан ааспыт дьон кэлэн, үтүө тылынан ахтан-санаан аастылар. Ахтыы иһирэх күнүгэр Алексей Алексеевич кэргэнэ Раиса Дмитриевна күндү ыалдьытынан буолла.

Алексей Алексеевич тус олобун, үлэтин туһунан Евдокия Окорокова

сигилии билиһиннэрдэ. Кини кэпсирин ситэрэн, экраннөҕө салайааччы олобун устуоруйатын сырдатар хаартыскалар көрдөрүллэн, ааспыт социалистическай үлэ кэмнэрин, совхознай тутул эйгэтин билиһиннэрдилэр.

Алексей Алексеевич Шадрин үлэлээбит 49 сылын устатыгар улуус үгүс тэрилтэтигэр, үлэ араас эйгэтигэр салайааччы быһыытынан таһаарылаахтык үлэлээн-хамсаан ааспыт. Ол курдук, култуура эйгэтигэр саҕалаан, тыа хаһаайыстыбатыгар, тутууга, сөххөтүөхүнүкэ тэрилтэтигэр, о.д.а. үлэлэргэ үлэ-хамнаска үтүө түмүктэри ситиспит. Бэйэтэ билиһиннээн, медицина эрэ эйгэтигэр үлэлээбэтэх. Кини үлэлээбит кэмнэригэр улууспутугар үтүө түмүктэр ситиһилибиттэрэ. Элбэхтэн абыайы



Куонкурус



“Сааскылаана Куо-2019”

Кулун тутар 12 күнүгэр “Утум” өбүгэ үөрэбин үөрэтэр кыһа сырдык саалатыгар доруобуйаларынан хааччахтаах дьахталлар ортотугар “Сааскылаана-2019” күрэх ыытылынна. Чурапчы нэһилиэгин ТОС-тарын икки ардыларыгар быйыл төрдүс сылын ыһтыллар күрэххэ барыта биэс кэрэ анаар кытынна. Кинилэр бары олоххо дьулуурдаах, хорсун санаалаах, сырдык санааны саҕар, талба талааннаах хаһаайкалар, ыал тапталлаах ийэлэрэ, эйбэс эбэлэрэ. Дьүүлүүр сүбэ-сӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ Надежда Заболотская, Алена Пермякова, Светлана Попова үлэлээтилэр. Бастагы түһүмэх бэйэни билиһиннэри, иккис - талба талаан, үһүс - бэйэ ончууга, төрдүс — аан дойду норуоттарын аһа-уөлэ, төрдүһүнэн — авангарднай муода көрдөрүүтэ буолла. Хас биридии түһүмэх айыы кыттааччылар ылбаһы ырыанан, имигэс үнүкүнэн, дыкти, ураты бэйэлэрэ онорбут ончуктарын, дьэрэкэн иистэрин, ас арааһын астаан аҕалан көрөөччүлэри улаханник сөхтөрдүлэр. Бары да талба талааннаах дьон, тулалыыр эйгэтэн туох эмэ кэрэни булан, баҕа санаа оностон, сырдык изиийгэ ылларан, ийиллэрин сылааһынан тикит танаастара, буруонан килгэтэн тиспит ончуктара, кырдык да, көрбүт киһини умсугутталлар, дууһатын сылаанньыталлар. “Сааскылаана Куо-2019” күрэх түмүгүнэн “Алгыстаана Куо” - Туйаара Иванова (“Маарыкчаан” ТОС), “Уруйдаана Куо” - Сахаайа Гаврильева (“Ыспартыыһынай” ТОС), “Айаана Куо” - Вера Климова (“Центральнай” ТОС), “Изийинэ Куо” - Анастасия Аммосова (“Мурун-Тыымпыйа” ТОС), онтон кылаан “Сааскылаана Куо” ааты Екатерина Федорова (“Чаран” ТОС) ылла. Кыттааччылар сыаналаах бириистэри туттулар, кыайылыах Екатерина Федорова микроволновканан наҕараадаланна. Сыл айы бу тэрээһин тубустар-тупсан, кыттааччылар опус көхтөөхтүк бэлэмнээн кэлэн, тыһааһынаахтык ыһтылларын бэлиттээххэ наада. Быйыл элбэх көрөөччү, ыалдьааччы кэлэн, муусукаалынай эбэрдэлэринэн килгэтэн, куонкурус сүрдээх сэргэхтик ыһтылынна.

Наталья ЗАХАРОВА.

Тыа хаһаайыстыбата

“Меркурий” – бородууксуйа хаачыстыбата, үлэ көстүүтэ

Кэм, биризмэ ирдэбиллэн опохпутугар электроника, цифровой технология тэтимнээхтик кириэн иһэр. Норуот хаһаайыстыбатын бары салааларыгар үлэ-хамнаска туттуу, көрдөрүүлэр, отчуоттар барыта араас бырагыраамаларга олобуран бараллар.

Федеральнай судаарыстыбаннай иһитиннэрэр систиэмэ тыа хаһаайыстыбатын салааларыгар үлэни хонтуруоллааһыны, отчуоту эмиз электроннай систиэмэ-күүскэ киллэрэр. Ити ирдэбилгэ олобуран, “Россельхознадзор” үтү, эти собогуопкалааһынна “Меркурий” систиэмэни ырытан, онорон таһааран үлэ-күлүрдэ. Биһиги улууспутугар бу бырагыраама хайдах үлэлээн эрэрин бэтэриннэринэй управление кылаабынай судаарыстыбаннай инспириктэрэ Лена Архипова билиһиннэрэр.

—2018 сыл от ыйын 1 күнүттэн Российскай Федерация Тыа хаһаайыстыбатын министриистибэтин 2018 сыл бэс ыйын 27 күнүнэҕэ 251 №-дээх “Бэтэриннэринэй сопроводительнай докумуоннарынан арыалланар табаардар биэрчээннэрин биэрэгэти туһунан” бирикээһигэр олобуран, ыйыллыбыт табаар эргиргэр хас биридии кыттааччы бу табаары булгуччу бырагыраамнай сопроводительнай докумуоннардаах хамсатыахтаах. Ити докумуоннар 2017 сыл тохсунньу 1 күнүттэн электроннай көрүнүгүн бэриллэллэрин туһунан Российскай Федерация Тыа хаһаайыстыбатын министриистибэтин 2016 сыл ахсынньы 27 күнүнэҕэ 589 №-дээх “Бэтэриннэринэй сопроводительнай докумуоннары толорууга быраабылалары биэрэгэти үлэтин тэрийи, бэтэриннэринэй докумуоннары электроннай көрүнүгүн биэри бэрээдэгин туһунан” бирикээһин иккис сыһыарыта ыйар. Электроннай систиэмэ-күүскэ кириэн үлэ түмүгэ күннэтэ көстөрүн, хонтуруолланын хааччылар, бородууксуйа хаачыстыбалаах, дьон доруобуйатыгар куттала суох буоларыгар эппитинэһи үрдэтэр.

“Меркурий” бырагыраама үтүгүн, этинэн туһанар, бу салаага үлэлиир

бары дьону, тэрилтэлэри хабыахтаах. Бырагыраама кириэрэ бастаан регистрацияны ааһахтаахтар. Маныаха анал былаанканан эбэтэр электроннай ситиминэн сайаалка толоруллар. Хайдах толорулларын, ханнык докумуоннар (паспорт, ИНН, СНИЛС, электроннай аадырыс, о.д.а.) ирдэниллэрин нэһиликтэргэ үлэлиир бэтэриннэрдэртэн эбэтэр улуустаагы бэтэриннэринэй управление-а кириэн ыйгалаһаахха, сүбэлэтиэххэ сөп. Сайаалканы көрөн “Сервер” бырагыраама-а “ВетИС” паспортнай систиэмэ-күүскэ кириэрэ. Электроннай систиэмэ-күүскэ “личной кабинета” кириэн, логин, пароль ылабын.

Бырагыраама кирибиттэр үлэлэрин, холобур, чааһынай киһи бири ый устата төһө үтү туттарбытын бэйэтигэр сурунарын көнүлүүр. Үтү, эти ханна атылыһылларыгар, туттаралларыгар сайаалка суруйар кыахтаналлар. Бэтэриннэринэй сопроводительнай докумуоннара электроннай ньыманан толоруллар. Эрдэ “Меркурий” систиэмэ-күүскэ “Администратор ХС” оруоплаах кирибиттэр быһа “ВетИС паспорт” быһа кириллэр.

“Меркурий” бырагыраама кириэн улууспутугар бытааннык барар. Өрөспүүбүлүкэ-күүскэ мөлхөхтөр ахсааннарыгар кирибит. Билини туругунан, 1390 хаһаайыстыба регистрацияланна эрэри туһаныта мөлхөх. Бэтэриннэринэй управление үлэһиттэрэ өйдөтөр, быһаарар үлэни тэрийэр. Хас да төгүл сэмнээрдэри, үөрэхтэри ыһтыбыт. Хаһаайыстыбалар салайааччылар, биридүүлээн дьон хонтуруобуһугар кэлэн ыйгалаһаллар, сүбэлэтиллэр. Бырагырааманы олоххо киллэри быйыл от ыйын 1 күнүттэн ирдэбил быһыытынан турда. Маныаха киһи сааһыттан, билииттэн тутулуга суох бу систиэмэ-күүскэ кириэрэ ирдэнэр, хонтуруолланар. Бородууксуйабыт хаачыстыбалаах, үлэбит учута көстүүлээх буоларын туһугар “Меркурий” систиэмэ-күүскэ кириэн үлэлиэбин.

Кэпсэттэ Алексей СЛЕПЦОВ.



ЧУРАПЧЫ - УСПУОРТ ТУОНАТА

Чурапчы улуунун успуорка салаатын "Сага олох" хаһыакка тахсар анал сыһыарыыта



Интеринээт-оскуола томторуттан кынат анньынан...

Муус устар 12-13 күннэригэр Чурапчы нэһилиэгин интеринээт-оскуолатын 50 сыл анараа өттүгэр түмүктээбит 69 сыллаабы выпускниктар өр көһүтүүлээх, ахтылбанаах көрсүһүүлэрэ буолла. "Бу көрсүһүү туһунан көңүл тустууга Сойуус чөмпүйүөнэ Семен Морфуннов туруорсубута, былааннаабыта ыраатта", - диир кэспир Дмитрий Коркин аатынан "Ыспартыбынай Албан Аат" мусуойун дириэктэрэ Егор Пудов. 69 сыллаабы выпускниктар ортолоругар көңүл тустууга Олимпийскай сонньуулар призердара, ССРС успуордун маастара Александр Иванов, Сойуус чөмпүйүөннэрэ, көңүл тустууга ССРС успуордун маастардара Семен Макаров, Семен Морфуннов, о.д.а. кэлбиттэр. Кинилэри үөрэппит учууталлартан Екатерина Семеновна Лукина уонна Сергей Григорьевич Старостин бааллар.

Выпускниктар, маннай, илппит, үөрэппит учууталларын, тирэһээрдэрин аатынан Албан Аат мусуойугар мустан, ааспыты, күн бүгүнү ситиһиһэр тустарынан ир-хоро кэпсэтиһэр, мусуой устун кэрийэн, успуоруйаны билистиһэр. Ол кээнэ Чурапчытаабы өрөспүүбүлүкэниһэй

ыспартыбынай олимпийскай эраплэри бэлэмниир интеринээт-оскуола үөрэнээччилэрин үөрүүлээх линейкэтигэр сырыттылар уонна Улуу тирэһээр Дмитрий Петрович Коркин бюһугар сибэки дьөрбөтүн уурдулар.

Эбизтэн кэһэ интеринээт-оскуола үөрэнээччилэрин, педагогическай кэлэктиби кытары көрсүһүү, ахтыы кэһэтэ буолла. Көрсүһүү чэрчитинэн, Чурапчытаабы судаарыстыбаннай физическай култуура уонна успуорт тустууга саалатыгар 69 сыллаабы выпускниктар бириистэригэр 2001-2003 сыллаабы төрүөх уолаттарга уонна Александр Федотов аатынан успуорт киинигэр Саха сириг, улуус аатын ааттаппыт ССРС чөмпүйүөннэрин бириһигэр көңүл тустууга күрэхтэһи буолла.

Күрэхтэһи үөрүүлээх чааһыгар Монреаллаабы Олимпийскай сонньуулар призера, Сойуус чөмпүйүөнэ Александр Иванов, СӨ экономикаба министириг солбуйааччы Тимур Ханды, улуус баһылыгын үп уонна инвестиция болпуростарыгар солбуйааччы Алексей Егоров улуустаабы физкултуура уонна успуорт салаатын салайааччы Иван Оконешников, үүнэр көлүөнэ ыччаты успуорка улулар кыһа дириэктэрэ Яков Оконешников, успуорт бэһэрээнэ,



көңүл тустууга Сойуус чөмпүйүөнэ Семен Макаров, Сойуус чөмпүйүөнэ Семен Морфуннов, күрэхтэһи сүрүн судьуйата, СӨ көңүл тустууга үтүөлээх тирэһээрэ Егор Яковлев эбэрдэ тылы этиһэр.

Уолсай түмүккэ 22 киһиэсэ Хоһототтон Ришат Камалов 2-с миэстэ, Чурапчыттан Эрсан Кузьмин, Дархан Седалишев 3-с миэстэ буоллулар. Хоһототтон Ерлан Камалов 24 киһиэсэ 1-кы миэстэ, Сылантан Айхал Ноев 2-с миэстэ, Хатылыттан Георгий Кривошапкин 3-с миэстэ буолары ситистилэр. 26 киһиэсэ Чурапчыттан Гоша Неустров 1-кы миэстэ, Айхал Павлов 2-с миэстэ, Сайдам Федоров 3-с миэстэ буоллулар. 28 киһиэсэ Чурапчыттан Эрхан Смирников 1-кы миэстэ, Мугудайтан Андрей Потапов уонна Чурапчыттан Фабиан Петров 3-с миэстэ буолары ситистилэр. 30 киһиэсэ Чурапчыттан Никита Элясов бастаата. 33 киһиэсэ Чурапчыттан Айаал Пудов кыайыылаабынан табыста, Хоһототтон Кирилл Петров 2-с миэстэ, Тимур Посельский 3-с миэстэ буоллулар. 38 киһиэсэ Чурапчыттан Айтал Баишев 1 миэстэ, интеринээт-оскуола иитиллээччигэ Ньургустаан Христофоров 2-с миэстэ буолары ситистилэр. 40 киһиэсэ Чурапчыттан Герман Элясов 2-с миэстэ, интеринээт-оскуолаттан Коля Матвеев, Чурапчыттан Афоня Ефремов 3-с миэстэ буоллулар. 43 киһиэсэ Чурапчыттан Ньургун Степанов 2-с миэстэ, Телөйтөн Ариан Оконешников, Толя Яковлев 3-с миэстэсэ тигистилэр. 47 киһиэсэ Чурапчыттан Арылхан Егоров бастаата, Телөйтөн Айдын Местников 2-с миэстэ, Чурапчыттан Юрий Старостин 3-с миэстэ буоллулар. Оттон 57 киһиэсэ Чурапчыттан Айаал Дьячковскай бастаата.



ХОТУГУ МНОГОБОРЬЕБА ТҮӨРТ АРАССЫЙА УСПУОРДУН МААСТАРА



Муус устар 1-7 күннэригэр Дьокуускайга хотугу многоборьеба бастыыр иһин күрэхтэһи уонна чөмпүйүөннээт ытылынна. Манна дойду араас эргийиэнэригэр бастыһынар күөн көрүстүлэр. Онно улуусту ыспарсымыаннара улахан ситиһиһэннэр.

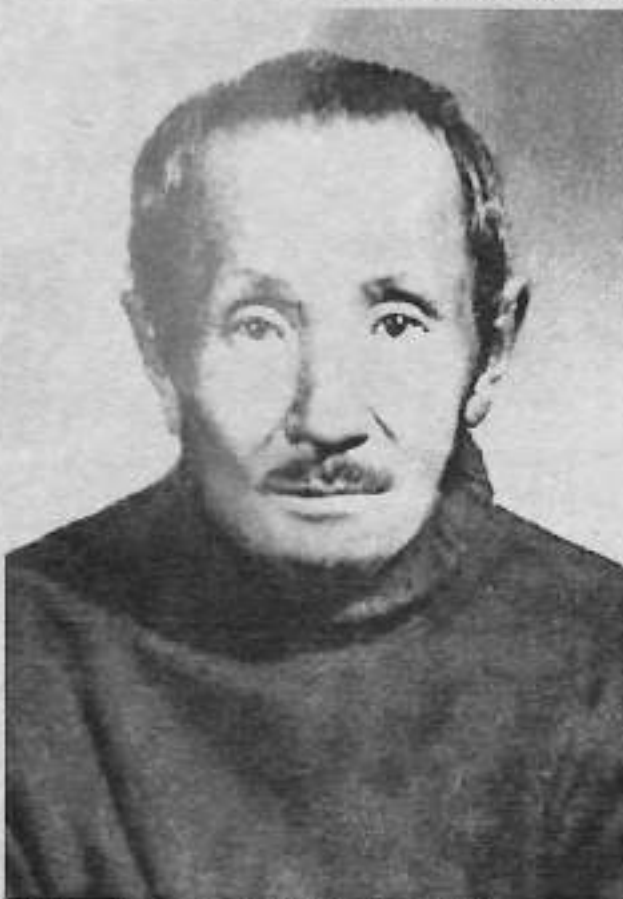
Күрэхтэһи "Модун" успуорт киинигар уонна Күөх Хонууга буолла. Ыспарсымыаннар сүгэни ыраах бырабыыга, наартаны нөһүө ыстаныыга, уо.д.а. көрүннэргэ күрэхтэһилэр.

Хас биридди хамаандаттан алта эр киһи уонна биэс дьахтар кытынна. Биэс дьыспилиинэ түмүгүнэн арыах очукуону ылбыт ыспарсымыан кыайыылаах табыста. Ол курдук, Михаил Соловьев хас да көрүннэ миэстэлэһэн, уолсай сууманан 2-с миэстэ буолла. Араассыйа успуордун маастарын норматын толордо. Алена Луковцева 3-с миэстэсэ тиксэн. Араассыйа успуордун маастарын норматын толордо, Алексей Сазонов бастаата уонна Араассыйа успуордун маастара буолла. Петр Охлопков эмиэ Араассыйа успуордун маастарын норматын толордо. Бу улахан ситиһиһилэр, биллэн турар, тирэһээр сыралаах үлэтин түмүгэ буолар. Онон Альберт Федорович Иванову эмиэ итигик-истинник эбэрдэлиһит!

Инникитин даҕаны ыспарсымыаннарбыт улуус, өрөспүүбүлүкэ чизин дьоһунук көмүскүүхтэрэ диир эрэниһит.



Сыһыарыыны бэлэмнээтэ Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ



СИЛИС КУРДУК ТАРДЫСТАН...

Биһиги аймах дьыз кэргэммит архыыбын, сирдэтэр силис төрүүчүбүтүн, хос эһэбит Охонооһой обонньортон саҕалаан билэбит. Кини 1850 сыллаахха Алабар Лампаарыкыттан чугас баар Бэс Күөлэ диэн сайылыкка күн сириҥ көрбүт. Бу орто сир олоһор Охонооһой үс уолу төрөтөн хаалларбыт: Иов Афанасьевич (Лев)-1874 с.т., Иван Афанасьевич -1876 с.т., Роман Афанасьевич -1877 с.т. Кинилэртэн Иван Афанасьевич уонна Анна Афанасьевна (1883 с.т.) Сэмэн (1905 с.т.) диэн уолламмыттарын уонна Аграфена (1906 с.т.) диэн кыыстаммыттарын туһунан архыып докумуонугар киллэриллибит. Роман Афанасьевич уонна Акулина Яковлевна (1886 с.т.) оболоохторун туһунан сурук-бичик көстүбэт. Онтон Иов (Лев) Афанасьевич (1874 сыллаах) уонна Акулина Алексеевна (1885 с.т.) ыал буолан абыс оболоммуттар: Сэмэн-1 (Туотайар Сэмэн), Устинья, Аана-1, Аана-2, Сэмэн-2, Уйбаан, Боккуойа, Хабырыыс.

диэн сиргэ тийэн балаҕан туттубуттар. Бэйэлэрэ аҕалыт кыл мунхаларынан мунхалаабыттар. Былааннарын аһара толорон өрөспүүбүлүкэ Бочуотун дуоскатыгар тахсыбыттарын, 1943 сыл балаҕан ыйын 7 күнүгэр «Социалистический Якутия» хаһыакка таһаарбыттар. Бэрэссэдээтэл П. П. Баишев арыый саастаах дьонго «бронь» бэрдэрэн сэрйигэ ыппатах. Онон Сэмэн уоттаах сэрйигэ барбатах. Кини күннээҕи үлэтинэн-хамнаһынан, «Жданов» колхуос биир туруу үлэһитин ахсааннарыгар киирбит.

Кэбээйигэ ийэлэрэ Боккуойа эмискэ ыалдьан, көмүс унуоҕа онно хаалар. Дьылҕа хаан ыйаабынан, ыарахан күннэри-дьыллары төлө көтөн, Сэмэн уолунаан Уйбааннын дойдоларыгар 1944 сыллаахха эргийэллэр. Көһөрүүттэн кэлээт, Сэмэн уолун Одьулуунна баар балтыгар Боккуойаҕа 1949 сыллаахха диэри көрдөрөр. Ити сыл Сэмэн Болтоно кыһыны А.С. Кампееваны кэргэн ылар. (Бу кини иккис кэргэнэ буолар). Кинилэр бастаан сүөһү-ас ииттэн, Дьаарыллаҕа олорбуттар.

Сэмэн уолун Уйбааны Одьулуунтан бэйэтигэр ылан, батыһыннара сылдьан бултурга уонна хара үлэҕэ үөрөппит. Уйбаан сааһын ситэн, 1959 сыллаахха Уус Алдан Курбуһаҕыттан Тамара диэн эдэркээн кыһы кэргэн ылар, кинилэр Чыаппараҕа олорсуйаллар.

Ааналаах Сэмэн саха сиэринэн сүөһү-ас ииттэн, үлэлээн-хамсаан илгээхтик олорон сэттэ оболоммуттара. Кинилэр күн бүгүн силис курдук тардыстан, урууну-хааны тэнитэн, туспа ыал буолан олороллор, үлэлииллэр-хамсыыллар, айаллар-туталлар...

Эһэбит Сэмэн сааһын тухары наар хара үлэҕэ сылдьыбыт, чизһинэй үлэһит киһи. Ханньык да ыарахан үлэттэн иннэн-толлон турбатах. Көлөһүн аахсаары, кыһыннары-сайыннары Чурапчы интэринээт-оскуолатыгар обуһунан уу да баһара, буйунаҕа тири да ыраастыра, харабыллыра даҕаны, оттон сайынын от-мас үлэтигэр үс туман түһүөр диэри түбүгүрээ...

Кини тоһору собуһ эгээтэ - сииннээх, саар тэҥил унуохтаах, ыраас хааннаах, уоттаах харахтаах, кизн-холку майгылаах, элбэх саната-интэ суох, лоп-бааччы тыллаах-өстөөх, сэрэх сипиллээх, уу сахалыы сиэрдээх-майгылаах киһи этэ. Кини сааһын тухары арылы диэни олох амсайбатах, үйэтигэр табах буруотун эбирийбэтэх, чохчы чөл куттаах обонньор этэ.

Кини айылҕаттан айдарылаах мындыр, барыга дьобурдаах ураты киһи. Ол курдук, кини:

- күнү-дьылы билгэлиирэ Сайын окко сылдьан хаһан, хас хонугунан ардах кэлэрин чопчу этэн, отчуттары-масчыттары абырыра;

- айылҕа уларыһытын күнүнэн-ыйынан, халлаан туругунан, салгын сиигинэн, туманынан, уо.д.а. билгээн-билгэлээн эндэппэккэ билэрэ;

- оту-маһы тутан-хабан, мас туораабынан, хаартан от быкпытынан, хаар халыһынан, уо.д.а. элбэх ньыманан кини олус чуолкайдык күнү-дьылы, ардаҕы-хаары билгэлиирэ,

- сир-дойду бүтэйин эбэтэр аһаҕаһын эндэппэккэ билэр буолан, дьонно-сэргэҕэ ыраас уһаайбаны таба тапалларыгар күүс-жөмө буолара. Дьыз туттар дьонно этэннэ олороллоругар сүбэлиирэ;

- кыһалҕалаах дьонно түүлүнэн билгэлээн эмиз көмөлөһөрө. Сүтүктээх дьон кэлэн кыһалҕаларын кэлсээн-илсээн, санаалара чэлчээн, махтанан бараллара;

- бэриэччиттээбинэн эмиз чугас дьонугар-

сэргэтигэр биллэрэ:

- байанайдаах булчут. Кини сөптөөх сиргэ хандаа, туһах иитэн, туулаан-илимнээн бултуйара, онтун дьонго бэрсэр сахалыы үтүө үгэстээҕэ;

- улахан уһут киһи эбит, ууга кииниттэн үөһэ өттө барыта көстө сылдьар буолара үһү. Дьон хайбаан "Туотайы курдук устар", дииллэр эбит. Ол иһин кинини "Туотайар" диэн ааттаабыттар.

Кини Чурапчыттан Лампаарыкыга диэри, алаастарынан быһа түһүтэлээн, куруук сатыы сылдьарын, ол баран иһэн сир-дойдуну көрөрүн-истэрин, ууну-хаары кэтиирин-маныырын, отчуттарга тохтоон чэйдээн, кэлсээн-илсээн, сүбэлээн-амалаан, күнү-дьылы билгэлээн баһарын үгүс киһи бэлиэтиир.

Ити курдук, биһиги эһэбит Сэмэн билгэтэ куруук туоларын иһин, дьон-сэргэ кинини дьиннээхтик ыпынар уонна билинэр эбит. Кырдьык, кини Айыы суолун арылар, талба талаана мунура суохха дылы...

Биһиги эһэбит Сэмэн Львович туһунан кэлиннэи кэмнэ кинигэлэргэ, сурунаалларга, былакааттарга, үөрэх босубуйаларыгар, хаһыаттарга суруйар буолбуттарыттан кизн туттабыт. Холобур, Туотайар Сэмэн туһунан Е.И. Егорова «Дьонум туһунан истинник, иһирэхтик» (2008с.), А.С. Оконешикова «Адам Сэмэннэтэр кэриэһигэр» (2007с.), М.И. Оконешиков «Сирдээҕи аналбын толорон» (2012с.) уонна «Лампаарыкылар. Олох кырдыга» (2013 с.), М.А. Герасимова — Сэнээрэ «Айдарылаахтар» (2015 с.), П.И. Попова «Санаабыт бараммат ситимэ» (2015с.) кинигэлэригэр суруллубута. Маны тэнэ, Л.С. Пахомова «Чурапчинский улус-моя Родина» (2015 с.) орто үөрэх бырагырааматыгар, А.А. Герасимов, М.А. Герасимова «Күннүк» сурунаалларыгар (2018 с.) уонна «Билгэһиттэр. Предсказатели погоды Якутии» былакааттарыгар киллэриллэн, «Сана олох», «Саха Сирэ», «Туймаада» (2019 с.) хаһыаттарга бэчээттэнэн Саха сиригэр тарҕанна.

Маньтэнэ, өрөспүүбүлүкэҕэ оболор ортолоругар күнү-дьылы кэтээн көрөөччүлэр күрэхтэригэр, Семен Львович Оконешиников — Туотайар аатынан анап бириис олохтооммута, чугас дьонун-сэргэтин сүрэҕин үөрдэр, санаатын сылаанньытар. Оскуола саастаах оболорбут барахсаттар күнү-дьылы кэтээн көрөр үлэлэриттэн көрдөххө, Семен Львович билгэтэ үөрэттиллэр уонна уһуйуллар эбит. Ол аата утум салҕанар буоллаҕа...

Эһэбит Сэмэн Айыы сиэрин тутуһан, сирдээҕи анаһын сиэрдээхтик олорон ааспыт. Кини 1974 сыл сэттинньи ый саната, 71 сааһыгар Чурапчыга сана дьыэтигэр сытан күн сириттэн арахсыбыта. Кини көмүс унуоҕа төрөөбүт-үөскээбит Лампаарыкытын саамай үрдүк сиригэр, бэйэтэ эрдэ ыйан биэрбит мизэстэтигэр, сахалыы сиэри-туому толору тутуһан унуох тутуллубута.

Биһиги эһэбит Семен Львович-Туотайар Сэмэн туһунан олус ыраас-сырдык уонна үтүө өйөбүл дьон-сэргэ өйүгэр-санаатыгар интэ, кини туһунан кэрэ кэлсээн буолан, үйэлэр тухары салҕана туруоҕа, уостан уоска бэриллэн, уос номоҕо буолуо турдаҕа...

Парасковья Ивановна ПОПОВА,

Туотайар Сэмэн бастакы сиэнэ,

РФ суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ,

РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ.

Семен Львович Оконешиников 1903 сыллаахха атырдьах ыйын 1 күнүгэр Лев Афанасьевич уонна Акулина Алексеевна Оконешиковтарга бастакы обонон күн сириҥ көрбүт. Онуоха чугас ыаллара, уолу көрөн: "Уол кыһыл эттээх, чараас тас бүрүөлээх эбит. Онон кини тыыннаах хааллабына, этэннэ сырыттабына, ураты киһи буолар бадахтаах," - диэн билгэлээбиттэр.

Левтээх Өкүлүүн сытыары сымнаҕас, дьонно-сэргэҕэ үтүө сыһыаннаах, сахалыы уһун тыыннаах дьон эбит. Өкүлүүн саха былыргы дьахтарын үлэһит үлэтин, түбүгүн-садыһын барытын толорон, улаатан эрэр оболоругар кучах тириитин имитэн бэргэһини уонна үтүлүгү, атын да иистэри илиитин араарбакка тигэр эбит. Кинилэр олорбут олохторун тухары сүөһү көрүүтүнэн дьарыктаммыттар. Кини дьонун иитээри, сайынын бэйэтэ баайбыт кыл илиминэн балыктыыр, имигэс талахтан оноһуллубут мас туугунан мундулуур эбит.

Лев муус анньары онорортон саҕалаан, кэлин саха сухатын, баһымдыны, анньылары уратытык чочуйан онорор, туста буочардаах уус буолбут. Биир дойдулаахтара кинини «Лизп Уус» диэн сүрэхтээбиттэр. Кини ордук табыллан сүтэн, саха быһабын чугас дьонун көрдөһүүтүнэн онорон бизэрэр эбит. Уус буолан дьон-сэргэ өйүгэр-санаатыгар хаалбыт оноһулганан саха бинтиэкэтин бөстүмүнэн эстэр ғына чочуйан, сахалыы мындырдаан онорбута буолар.

Сэмэн оҕо сааһа Лампаарыкынан уонна Бэс Күөлэ сайылыгынан аастыт. Бу кыстыкка уонна сайылыкка, XX-с үйэ санатыттан саҕалаан, Оконешиковтар олохсуйан олорбуттара. Холобур, 1917 сыллааҕы Мэнэ Хаҥалас Дьабыыл нэһилиэгин дьыз кэргэттэрин хаһаайыстыбаннай түмэлиттэн көрдөххө, ыал аҕата Лев оччолорго 46 саастаах, биир уонна уон бизэс саастаах уолаттардаах, икки, түөрт уонна уон саастаах кыргыттардаах.

Сэмэн ыал улахан оҕото буолан, кыра сааһыттан от-мас, сүөһү-ас үлэтигэр имиллэн-хомуллан улааппыт. Кини кыайыҕас-хотугас үлэһит буолан, чугас дьонуттан сэмээр хайбанар эбит. Сэмэн 1926 сыллаахха Сылантан төрүттээх Прасковья Павловна диэн 18 саастаах кыһы кэргэн кэлсэтэн сүгүннэрэн, Бэс Күөлэ сайылыгар аҕалар. Удьуору утумнаан, өбүгэ үгэһин салҕаан, Сэмэннээх Боккуойа бу сайылыкка дьыз-уот туттан, сүөһү ииттэн олорбуттар. Сэмэннээх Боккуойа алтата оболоммуттарыттан, Уйбаан эрэ чорон соботох ордон хаалбыт.

1942 сыл күһүнүгэр, Чурапчы оройуонун 40 колхуоһа сут-кураан буолбутунан сибээстээн, атын улуустарга Көһөрүү туһунан уураах тахсыбыт. Лампаарыкыттан оболуун-уруулуун 130-ча киһини атын колхуостары кытта Көһүүгэ ыппыттар. Манна биһиги дьоммут, Сэмэн кэргэнинээн Боккуойалыын уонна уоллара Уйбааннын, эмиз бааглара. Кэбээйигэ көһөн тийээт, бастаан утаа, Таас Тумуска түһэрибиттэр. Онон быстах кыра балаакка бизэрэн, оҕо-дьахтар чимиллэн олоро сылдьыбыттар. Эр дьон Саҕа

Кытаанахха -- коллекционердар

Муус устар 5 күнүгэр Кытаанах нэһилиэгэр биир ураты, дьонун күнү устуоруйа хаамыытын ситимнээччилэр, ол эбэтэр коллекционердар бэлэхтэстилэр. Кытаанах нэһилиэгэр "Иэйи" коллекционердар түмсүүлэрэ Екатерина Гаврильева Андреева салайааччылаах 2007 сылтан тэриллэн үлэтир.

"Биһиги—ССРС оболоробут" улуустаабы коллекционердар түһүлгэлэригэр Дьокуускайтан, Таатта, Чынымабыттан, Чымнаайыттан, Харбалаабыттан (Уус Амма сал. Харлампьева Изабелла Викторовна), Черкөөбүттэн (сал. Куврэгэйэл Гаврил Афанасьевич), Кыйыттан (сал. Игнатьева Елена Николаевна), Чурапчыттан (сал. Захарова Надежда Николаевна), Чурапчы Хадаарыттан (сал. Ноговицына Елена Николаевна), Чакыртан (сал. Адамова Ульяна Васильевна, Софронова Елена Яковлевна), Диринтэн, Хайахыттан коллекционердар Кытаанахтаабы "Түһүлгэ" норуот айымньытын дьиэтигэр тобуоруна муһуннулар. Быыстапка эгэлгэтэ, экспонат арааһа дьон дьүүлүгэр турда. Коллекционердар бэйэлэрин икки ардыгар атастайы, биирдирдэн былыргы малы-салы атыылааһыны тэрийдилэр. Көрдөөх-нардаах, муньар изиимлээх дьон аны бары да араас дьобурдара арылынна. Ким ыллаан-үһкүүлээн, хоһоон ааһан, бу алтыһар күнүгэр сүтэн-хотон биэрдэ.

Ити курдук, ырыа-үһкүү кэһириллээх, олус үчүгэй экспонаттары көрүү-быыстапкатын түһүлгэтэ үрдүк таһымка ытыллан, нэһилиэкпит олохтоохторун болжолтоолорун ыһыан ылла. Ол курдук, салайааччы Екатерина Андреева эбэрдаттан тэрээһин сагаланна, "Алаас" дьахталлар ансамбылларынан, "Саһарба" эдэр ийэлэр триоларынан добуһуолланна. Бу күн түмсүү уратытынан — 50 сыл устата коллекциянан дьарыктаммыт Чурапчы олохтообун, Кытаанах оскуолатын бастакы выпускнигы Иван Николаевич Попов ураты изиимлээх муньааччы, устуоруйа кэрэһитин быһыытынан сыналлаан, коллекционердар, Кытаанах нэһилиэгин дьаһалтата, В.С.Яковлев-Далан аатынан орто оскуола салалтата, биһиги үөрэммит оболорун ааттарыттан К.Н.Пономарева, С.В.Лазарева эбэрдаллэстилэр, алгыстарын тирэтилэр. Хас биһирдиги тыл этээччи олус уйабаастык, истинник санаан этиилэрэ олус долгутуулаах буолла.

Салгыны "Бренды СССР" урукку кэмнээби танас муодатын көрдөрдүлэр. Оччотообу кэмнэ эбэлэрбит, ийэлэрбит, эһэлэрбит, аҕаларбыт кэлпиг биһиртэн биһир үчүгэй танаастара, оччотообу бренд барыта көһүннэ 1920-1970 сыллардаабы араас муодунан танаастары көрөн уруккуну санаатыбыт. Бары да чакчы "ааспыт ааспыт амтанын" амсайан көрдүбүт-ииттибүт. Оччотообу танас сал хаанысты балаах буолан, ону аһан, хаһаайыстыбаннай хаһаайкалар сыа-сым курдук тутан харайбытара киһи харабар тутта бырабыллар. "Мир сумок" түһүмэххэ араас быһыылаах клатч, радиоколь, балетка, саквояж, чымадаан, араас матырыйалтан тигиллибит суумка кизг эйгэтэ көрөөччүлөрү сөхтөрдө. Дьэ, саамай кэтэһиллээх, саамай историческай, "Саамай-саамай" түһүмэххэ VII-с үйэттэн сагаллаан, 1950-с сылларынан түмүктэнэр экспонаттары хас биһирдиги киһиэхэ тийэр гына олус интэриһинээдик кэпсээтилэр. Ол курдук, Семен Семенович Иванов Чурапчыттан VII-с үйэттэн сагаллаан харчы муньарын ис-иһиттэн көтөбүллэн туран кэпсээтэ, устуоруйа кэрэһитэ буоларын толору көрдөрдө. Кытаанахтан Прасковья Владимировна Новгородова 1909 с. заемнара, 1844 с. биһир солкуобайдаах харчыта, Татьяна Григорьевна Поталова бастакы паровоһу кытта саастыы чэйдэн, бэчизиннэтин хаата, Тааттадан Вера Егорова хос-хос эһэтэ, Байаҕантай кулубата кэлпиг куруму атарбаһа, бэрчээжигэ, хаартыскалара, Диринтэн дьахтар субэтин салайааччы Лидия дьэ-кэргэнин нэһилиэстибэтэ — Үрүн көмүс чаанньыга уода, улахан сэнээрини ылпылар. Ол кэнниттэн оҕо, эдэр сылдьан аһыылларын санаан, хаһаакка сууламмыт, быһылкаба кутуллубут чэйдээх өйүлэрин сизэккэбэ уган аҕалыттарын сыдаас чэйдээх остуол тула опорон аһаатылар, астына сэлэһэн, быһыһыгар үһкүүлээн, оонньоон, дуоһуйан тарбастылар.

Салайааччы быһыытынан Екатерина Гаврильева хас биһирдиги муньааччытыгар эппизинэстээхтик сыһыаннаһарын өссө төгүл бу түмсүүгэ көрдөрдө. Ураты уйан изиимлээх коллекционердар, ааспыт олох суолларын ситимнээччилэр чакчы да албэби үүнэр көлүөнэбэ кэлси, ыччаты иитиһэ үтүө холобур буолу туруохтара турдаба ыалдьытымсах Кытаанах нэһилиэгин дьонно-сэргэтэ манньа түмсүүлэр элбии, сайда туралларыгар баҕардылар.

Лена ПОНОМАРЕВА,

Кытаанахтаабы тыа сириг модельнай библиотэтиктэн кылаабынай библиотэтиктэрэ.

ДАЛАН ДАЛААҢЫНЫН УСТУН

Кизн туттар биһир дойдулаахпыт, Саха норуодунан суруйааччыта, биллиилээх прозаик, педагогическай наука хандьыдаата Василий Семенович Яковлев-Далан 1928 сыллаахха муус устар 1 күнүгэр Боотуруускай (Чурапчы) улуусун Кытаанах нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Суруйууга төрөөбүт күнүн көрсө "Далан дархан далааһына" декада ыытылынна.

Декада чэрчитинэн, кылаас чааһа, хоһоон, кэпсээн, остуоруйа айан суруйууларыгар күрэх, онлайн-викторина (улууссар "Түһүлгэ" НАДь кэлэктибэ, дириэктэр Любовь Монгуш), оболорго уонна улахан дьонно "Толкуйдаа. Оонньо. Кыай" НКХХ бырайыагынан ыытылынна.

Улахан дьонно күрэх тэрилтэлэринэн буолла. Түөрт тэрилтэ кыттыбытынан бастакы миэстэбэ А.Н. Нелунова аатынан участковой балыһа үлэһиттэрэ табыстылар (профсоюз бэрэссэдээтэлэ Марина

Коркина), иккис миэстэбэ очукуолара тэннэһэн, иккис хамаанда табыста. Ол курдук, Кытаанах нэһилиэгин дьаһалтатын хамаандата (бэрэссэдээтэл Л.Н. Луникова), "Ньургуйаана" үһүйээн кэлэктибэ (бэрэссэдээтэл О.С. Собакина), үһүс миэстэбэ В.С.Яковлев-Далан аатынан орто оскуола эдэр исписэлиистэрин хамаандата (бэрэссэдээтэл Т.В. Борисова). Бары тэрилтэлэр болжолтобо ууран кыттыылара үүнэр көлүөнэбэ үтүө эрэ холобур буолар. Кизн туттар биһир дойдулаахпыт төрөөбүт күнүн бэлэтииргэ, бары кыым буолан кыттыспыт нэһилиэкпит олохтоохторугар, үөрэнээччилэргэ салайааччыларбытыгар махталбытын тирдэбит.

И.Н.ПАРФЕНОВА,

В.С.Яковлев-Далан аатынан орто оскуола библиотэтиктэрэ.

Үөрэх - иитиһи

"Знание – сила" кэмпириэнсийэ буолла



Муус устар 13 күнүгэр, С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназиябэ XXIII төгүлүн ыытыллар "Знание – сила" гимназистар научнай кэмпириэнсийэлэрэ буолла.

Биһиги гимназиябыт оболоро үөрэби-билиини өрө туталлар, чинчийэр үлэһэн утумнаахтык дьарыктаналлар. Куруук араас таһымнаах кэмпириэнсийэлэргэ ситиһиллээхтик кытталлар.

Бу күн эмиэ хас биһирдиги оҕо бэйэтэ талан ылбыт тизмэтинэн чинчийэр үлэтин билиһиннэрдэ. Барыта 170 үөрэнээччи кыттыыны ылла. Кэмпириэнсийэбэ ыһырылаах ыалдьыттар, М.К. Аммосов аатынан Хотугулуу-Илинги Федеральнай университет доцентнара, преподавателлэрэ, С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназия учууталлара уонна наука эйгэтигэр бастыг көрдөрүүлээх үөрэнээччилэрбит эспирдээтилэр. Манньа сизексийэлэринэн үлэ барда. "Нуучча филологията, омок тыллара, тыллары тэннээн көсүү", "Саха филологията, культурология, музееведение",

"Уопсастыба уонна экэниэмикэ наукалара", "Устуоруйа, этнография, кыраайы үөрэти, муода уонна дизайн, прикладной дизайн", "Физика-тиэхиникэ наукалара", "Педагогика уонна Психология", "Биология, Экология, Химия, Сири чинчийэр наукалар", "ОБЖ, спорт науката, Чел олох, медицина".

Итини таһынан эспирдэр хас биһирдиги обону кытта кэпсээн, чинчийэр үлэтигэр субэни-аманы, ыйыыны-кардиини биһирдилэр. Кинилэр гимназистар үөрэххэ, наукабэ талаһыларын, дьобурдарын сэргээтилэр. "Оболор таһымнара



үрдүк, бэрт сонун, туһалаах тизмэлээхтэр. Үтүө үлэ практической суолтата күүстээх. Эдэркээн чинчийээччилэргэ ситиһиллээх, айымньылаах үлэни баҕарабыт. Хотторуттан хомойбонко, толлубакка иннигит диэки баран иһин. Наука эйгэтэ — кэрэхсэбиллээх! — Физическай, техническай үнүстүүт "Кытаанах эттик физиката" хаалыдыра старшай преподавателэ Дмитрий Алексеевич Красильников санаатын үлэстэр.

Кэмпириэнсийэ түмүгүнэн бастыг чинчийиллээх оболор добуун суруктарынан, мэтээлларинэн наҕараадаланнылар.

Гимназия пресс-киинэ.



Администрация МО «Чурапчинский наслег» Чурапчинского улуса Республики Саха (Якутия)

РАСПОРЯЖЕНИЕ № 85

12 апреля 2019 года

с. Чурапча

О назначении публичных слушаний о внесении изменений в муниципальную программу

«Формирование комфортной городской среды»

Руководствуясь статьей 28 Федерального закона от 06.10.2003 г. №131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», Устава муниципального образования «Чурапчинский наслег» распоряжаюсь:

1. Назначить публичные слушания о внесении изменений в муниципальную программу «Формирование комфортной городской среды» муниципального образования «Чурапчинский наслег» Чурапчинского района Республики Саха (Якутия) на 2018-2024 годы;
2. Провести публичные слушания по вопросу, указанному в пункте 1 настоящего распоряжения, 13 мая 2019 года в 17:00 по адресу: с. Чурапча, ул. Ленина, д. 30А, актовый зал;
3. Назначить ответственным за подготовку и проведение публичных слушаний отдел строительства МО «Чурапчинский наслег» (Макаров Л.С.);
4. Установить место приема предложений и рекомендаций граждан по вопросу, вынесенному на публичные слушания: кабинет отдела строительства Администрации МО «Чурапчинский наслег» по адресу: с. Чурапча, ул. Ленина, д. 30А и по электронной почте seladm@mail.ru до 17:00 10 мая 2019 года;
5. Муниципальную программу «Формирование комфортной городской среды» муниципального образования «Чурапчинский наслег» Чурапчинского района Республики Саха (Якутия) на 2018-2024 годы разместить на официальном сайте администрации муниципального образования «Чурапчинский наслег» в сети «Интернет» <https://churapcha.sakha.gov.ru/>;
6. Контроль над исполнением настоящего распоряжения оставляю за собой.

В.Д. Сивцев, Глава МО «Чурапчинский наслег».

Хайхыг бичээхээс бэрлэлэр графика: 16 х 00 м. Бичээхээс бэрлэлэр: 18 х 00 м. "Санта олох" редакцоннай-издательскай холбошукка 15.04.2019 с. офсеткэ бичээтэгэнэ. Типография аадынньа: 875670. Чургыч сэл., Көрп. Маркс үүл, 26 "а". Индекс: 54907. Хайхыг издизлэлэ илгитэ: олгуорунньукка уонга бэстинсала тахсар.